

ALOITE KAUKAJÄRVEN – PITKÄJÄRVEN LUONNONSUOJELUALUEEN PERUSTAMISEKSI

Tampereen ja Kangasalan kaupunkien vihreät valtuustoryhmät esittävät tässä yhteisessä valtuustoaloitteessaan, että kaupunkien rajalle Kaukajärven ja Pitkäjärven eteläosiin muodostettaisiin yhtenäinen luonnonsuojelualue järvien ja niiden rantojen ja rantametsien luontoarvojen suojelemiseksi ja säilyttämiseksi tulevillekin sukupolville.

Kaukajärvi ja Pitkäjärvi sekä niiden ympäristö on luonnonoloiltaan rikas ja monipuolinen varsinkin järvien eteläosissa. Yhdessä nämä järvet ovat ainutlaatuinen ja historiallinen kokonaisuus - erityisesti, kun ottaa huomioon niiden sijainnin Etelä-Suomessa ja vieläpä kaupunkialueella. Jääkauden jälkeen ne yhdistivät Längelmäveden Pyhäjärveen muodostaen tärkeän vesi- ja harjureitin, mikä edelleen näkyy alueen ekologiassa.

Kaukajärven länsipäässä on Haiharan vanha kartanopuisto ja Hikivuoren kalliojyrkänne rantalehtoineen. Järven eteläpuolella vanha lehtometsä jatkuu runsaine lahopuineen ja vanhan metsän lajeineen. Kaukajärven itäpäässä ja Pitkäjärven puolella metsä muuttuu kuusi- ja korpimetsäksi, joka on säilynyt luonnontilaisena jyrkästi nousevalla rinteellä. Kisapirtin läheisyydessä sijaitsevan Turvelammen ympäristö on monipuolinen vaihdellen tiheästä männiköstä luonnontilaiseen suoalueeseen ja karuista kallioista rehevään saniaiskorpeen.

Metsissä on paljon lahopuuta ja vanhoja haapoja, mikä tekee alueesta sopivan liito-oravan reviirin. Kaukajärven ja Pitkäjärven etelärinteillä on myös arvokkaita, metsälaiissa suojeltuja lähteikköjä. Alueella esiintyy monia silmälläpidettäviä tai uhanalaisia lajeja, kuten Haiharassa korpi- ja puistonurmikan ainutlaatuista risteymä, Hikivuoressa uhanalainen kolokärpänsammal, Levonmäen lehtometsissä kookkaita metsälehmäksiä, silmälläpidettävää raidankeuhkojäkälää ja muita harvinaisia kasvilajeja, Kaukajärven ja Pitkäjärven metsissä liito-oravia, valtakunnallisesti arvokas kantopaanusammal ja muita harvinaisia sammallajeja. Alueella pesii runsas ja monipuolinen linnusto.

Poikkeuksellisen kirkas ja luonnonsuojelullisesti arvokas Kaukajärvi on Tampereen puhtain järvi. Veden kirkkaudesta johtuen Kaukajärvessä kasvaa useita harvinaisia kasvilajeja. Kaukajärvi on erityisen herkkä muutoksille pienestä valuma-alueesta ja pitkästä vedenviipymästä johtuen.

Kaukajärven ja Pitkäjärven eteläiset rantavyöhykkeet on Pirkanmaan maakuntakaavassa määritetty seudullisesti tärkeiksi viheralueiksi, jotka ovat osa Tampereen ja Kangasalan suuntien ekologisia käytäviä. Alueelle kohdistuu kuitenkin erilaisia uhkia, jotka ovat heikentäneet ja saattavat heikentää jatkossakin alueen luontoarvoja.

Kakkoskehä tuo alueen eteläpuolelle lisää työpaikkoja ja liikennettä ja Kangasala kaavoittaa parhaillaan Saarenmaan isoa työpaikka- ja asuinalueita, joka tuo tulevaisuudessa lähes 8000 uutta asukasta alueelle. Myös Tampereen puolella Annalan asuinalue kasvaa uusilla asukkailla. Täydennysrakentaminen on tarpeellista, mutta samalla tulee turvata viheralueiden säilyminen.

Tällä hetkellä alue on kaavallisesti ja myös maanomistuksellisesti hajanainen. Tampereen luonnonsuojeluohjelmassa on mainittu alueelta kolme kohdetta, joiden luonnonarvot pyritään turvaamaan kaavalla: Haiharan rantalehto, Hikivuoren alueen jyrkänne ja Levonmäen lehtometsä. Kangasalan puolella Kuuselantien mökkialueelle ollaan tekemässä asemakaavaa, jossa tutkitaan vapaa-ajan asuntojen muuttamista ympärivuotisiksi asunnoiksi ja alueen täydennysrakentamista sekä tieyhteyden tekemistä Liutusta Saarenmaantielle. Kisapirtin ympäristössä on tehty metsähakkuita, jotka ovat jo heikentäneet alueen luontoarvoja.

Luontoarvojen turvaamiseksi Kaukajärvelle ja Pitkäjärvelle tulisi muodostaa yhtenäinen luonnonsuojelualue, joka alkaisi Haiharan kartanopuistosta, kattaisi Hikivuorenpuiston, Levonmäen rantalehdot, Kuuselantien ja Pitkäjärven jyrkät kuusikkorinteet ja ulottuisi aina Kisapirtin vanhoihin metsiin saakka.

Samalla alue palvelisi molempien kaupunkien asukkaita helposti ja ekologisesti saavutettavissa olevana lähiluontokohteena, jossa retkeilijä voi esimerkiksi sammuttaa janonsa Pitkäjärven länsipäässä sijaitsevasta lähteestä tai virkistäytyä puhtaassa Kaukajärvässä. Nämä lähteet ja luonnon omat valuma-altaat ovat osaltaan syy Kaukajärven veden poikkeukselliseen kirkkauteen, minkä takia järvi tunnetaan yhtenä parhaista suomalaista snorklaus- ja sukelluskohteista. Ehdotetulle suojelualueelle pääsisi helposti julkisilla kulkuneuvoilla ja sen voi taivaltaa muutamassa tunnissa läpi ja palata alkupisteeseen taas julkisilla kulkuneuvoilla. Samalla alue on Kaarinanpolun etappi, jossa retkeilijä voi palata ajassa taaksepäin ja kokea alkuperäistä ja monimuotoista luontoa ja kulttuuria.

Tämä alue on paitsi rikas luonnonarvoiltaan, myös tärkeä seudullinen viheryhteys ja alueen asukkaiden jokapäiväinen virkistysalue. Alueen luonnon monimuotoisuuden ja saavutettavuuden vuoksi se palvelee retkeilijää todellisena luonnon kompaktina oppimateriaalina. Nämä erilaiset tarpeet tulisi sovittaa yhteen kehittämällä alueesta uudenlainen kaupunkilaisten lähiluonnonsuojelualue, joka turvaa täydentyvien kaupunginosien ekologisen kestävyys. Suojelualueelle tulisi tehdä hoito- ja käyttösuunnitelma, joka sisältäisi niin alueen suojeluarvojen turvaamiseksi vaadittavia toimia kuin tarpeellista ennallistamista ja virkistyskäytön ohjaamista ja luontopolkujen ja taukopaikkojen kehittämistä.

Alueella on kuntien lisäksi useita maanomistajia ja Kaukajärven etelärannalla on joitakin omakotitontteja ja vapaa-ajan asuntoja. Luonnonsuojelualue tulisi perustaa niin, että nykyisten asukkaiden ja mökkiläisten oikeudet turvataan.

Tampereen vihreä valtuustoryhmä esittää, että

- Tampereen ja Kangasalan kaupungit tekevät yhteisen selvityksen siitä, millainen luonnonsuojelualue Kaukajärvelle ja Pitkäjärvelle ja niiden etelärannoille voidaan muodostaa,
- selvityksessä kartoitetaan alueen luonnonarvot, niiden uhkatekijät, luonnonarvojen turvaamisen keinot sekä tavat yhteensovittaa alueen täydennysrakentaminen ja ekologisen kestävyys,

- selvityksessä arvioidaan luonnonsuojelualan vaihtoehtoiset perustamistavat ja se, miten alueesta saadaan yhtenäinen ja toisaalta turvataan alueella olevien yksityisten maanomistajien oikeudet.

Tampereen Vihreä valtuustoryhmä